

УДК 351:004.738.5

Грицишин В. – ст. гр. БМ-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

E-УРЯДУВАННЯ ЕСТОНІЇ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Науковий керівник: к.і.н., доцент Гумен Ю.Є.

Hrytsyshyn V.

Ternopil Ivan Puluji National Technical University

E-GOVERNMENT OF ESTONIA: EXPERIENCE FOR UKRAINE

Supervisor: PhD, Associate Professor Humen Yu.Ye.

Ключові слова: Україна, Естонія, е-урядування.

Keywords: Ukraine, Estonia, e-Government.

На сьогодні, в Україні якість надання адміністративних послуг органами державної влади та управління є малоефективною, а отже, нагальною є проблема належного застосування європейського досвіду е-урядування. Щоб зрозуміти ефективність впровадження ІТ-технологій у сфері надання державних адміністративних послуг, ми звертаємося до досвіду невеликої європейської держави - Естонії.

Естонія – єдина країна, де майже всі державні послуги доступні онлайн, окрім реєстрації нерухомості, укладання та розірвання шлюбу. Вона перша в світі запровадила програму електронного резиденства та перша розпочала застосовувати штучний інтелект на рівні держави, що врегульовано законодавством. В свою чергу, громадяни голосують і підписують документи, завдяки мережі Інтернет. В даній країні доступно багато цифрових сервісів, однак всі державні реєстри тісно пов'язані між собою урядовою платформою X-Road, що дає можливість особі ідентифікуватися та авторизуватися, а іншим реєстрам невідомо імена громадян. Для того, щоб їх отримати, громадянину, потрібно звернутись до реєстру населення, тобто до центрального серверу, і взяти їх може лише той, в кого є повноваження. Також X-Road може з'єднувати з іншими порталами, зокрема з e-Здоров'я, при потребі особистих даних пацієнта щодо історії хвороб і т.д. Кожен громадянин Естонії має особистий кабінет, де зберігається вся інформація про нього, наприклад щодо податків, медичних даних і т.д.

Дані про резидентів Естонії зберігаються в багатьох установах в електронному вигляді і кожен орган влади має свій реєстр, з якого інформація не дублюється в інших відомствах. Однак, якщо потрібно оформити якийсь документ, а інформація є в інших відомствах, то завдяки X-Road передається ця інформація від відомства до відомства по перевірених і захищених каналах. Що стосується питань захисту особистих даних, то в Естонії діє Інспекція, співробітники якої перевіряють органи державної влади щодо захисту даних. Також Інспекція стежить за тим, щоб держоргани повторно не вимагали від громадян особистих даних, які вже зберігаються в одному реєстрі і не створювали реєстрів з даними, що зберігаються в інших реєстрах. Загалом питання захисту особистих даних естонців є одним з найважливіших, тому система фіксує абсолютно все і, коли особа заходить в свій особистий кабінет, то бачить всі випадки запитів щодо своїх даних, а саме дату, причину і ким здійснено кожен запит [1].

Важливим етапом реформування алгоритму надання державних адміністративних послуг в Україні стало створення Міністерства цифрової трансформації в 2019 році. Першим досягненням нового відомства стало створення

єдиного порталу державних адмінпослуг «Дія». Громадяни України отримали можливість не виходчи з дому отримувати адміністративні послуги, подавати звернення, скарги, петиції, здійснювати електронне листування з органами влади. Тут доступні 27 державних послуг, які розраховані як для громадян, так і для суб'єктів підприємницької діяльності. Доступними є водійські права та свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу. Також, Мінцифри презентували ще 4 нові послуги на порталі «Дія», а саме: будівельні послуги, оновлена реєстрація ТОВ онлайн, «Малютко онлайн та реєстрація місця проживання дитини до 14 років. Також стали доступними ще й цифрові паспорти (внутрішній та закордонний), які можна використовувати через цей додаток. [2]. В свою чергу, це сприяє взаємодії громадян, бізнесу і держави. Наступним етапом ефективного є – урядування в Україні стане впровадження аналогу X-Road, під назвою «Трембіта» [3]. Зрозуміло, що і «Трембіта», і «Дія» повинні взаємодіяти з усіма державними реєстрами для отримання необхідної інформації. В Україні налічується більше 300 публічних реєстрів, однак немає центрального серверу, що зміг би забезпечити їх роботою без персоніфікації даних так, як в Естонії. Тому в реєстрах є не тільки інформація, що його безпосередньо стосується, а ще й додаткова. Наприклад, реєстр громадських об'єднань містить не лише інформацію про об'єднання, а й дані про людей, які щось реєстрували в ньому. Тобто, кожен реєстр містить достатньо інформації про будь-якого громадянина і кожен бажаючий може бачити цю інформацію. Досвід Естонії показує, що в електронних реєстрах державних установ зберігаються лише ті дані осіб, що необхідні для надання профільних послуг, в той час як в Україні кожен державний орган збирає якомога більше інформації про особу.

На завершення, варто відмітити те, що система електронного судочинства Естонії є однією з найефективніших в Європі, так як взаємодія з громадянами і правоохоронними органами відбувається досить швидко. Громадяни можуть подавати заяви в будь-який час і система автоматично опрацює їх, тобто розподілить і знайде усі необхідні документи, а результати гарантовано вже наступного дня. Цей естонський досвід є гарним прикладом для України [4].

Отже, можна зробити висновок, що досвід Естонії поступово реалізується в Україні. Проте, слід зазначити, що додаток «Дія» і досі працює зі старою системою реєстрів і незважаючи на його зручність, він не є достатньо ефективним. Нам, також, необхідно запровадити сучасну безпечну систему щодо цифрових підписів чи ID-карток. В Естонії не лише запроваджуються інновації, а й постійно перевіряються існуючі та досліджуються нові технологічні процеси. Завжди існує ризик кібератак чи розкриття особистих даних, тому кожен інновацію потрібно випробувати та досліджувати. Україні варто розвивати технології за допомогою певних державних програм та співпраці з бізнесом, адже це супроводжуватиме взаємодію громадянського суспільства, бізнесу і держави.

Список використаної літератури

1. Цифрові паспорти в Україні та Естонії: в чому схожість та відмінність. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bituk.media/inovacziyi-i-tehnologiyi/tsyfrovi-pasporty-v-ukraini-ta-estonii-v-chomu-skhozhist-ta-vidminnist/>
2. Міністерство цифрової трансформації презентувало нові електронні послуги та сервіси в Дія. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/ministerstvo-cifrovoyi-transformaciyi-prezentovala-novi-elektronni-poslugi-ta-servisi-diya>
3. Система "Трембіта" – у промисловій експлуатації. . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://thedigital.gov.ua/news/sistema-trembita-u-promisloviy-ekspluatatsii>
4. Технології в «Дію»: чим корисний досвід Естонії у впровадженні інновацій. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mind.ua/openmind/20211769-tehnologiyi-v-diyu-chim-korisnij-dosvid-estoniyi-u-vprovadzheni-innovacij>